

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Схвалено Вченою радою УНУ
(від _____ 20__ р., протокол № _)

ЗАТВЕРДЖУЮ
в.о. ректора Уманського
національного університету
Владилена СОКИРСЬКА

_____ 2025 р.
Введено в дію наказом ректора
від _____ 2025 № _____

ПРОЕКТ
ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ
АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ
В УМАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату в Уманському національному університеті (далі Положення) розроблено відповідно до законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну експертизу», інших нормативно-правових актів, Статуту Уманського національного університету, Кодексу академічної доброчесності Уманського національного університету.

1.2. Метою цього Положення є створення ефективної системи виявлення, запобігання та реагування на випадки академічного плагіату в Уманському національному університеті, формування серед учасників освітнього процесу високого рівня академічної культури, поваги до інтелектуальної власності, дотримання принципів академічної доброчесності та підвищення персональної відповідальності за якість освітньої та наукової діяльності відповідно до Кодексу академічної доброчесності Уманського національного університету і вимог чинного законодавства України.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. **Автор** – фізична особа, яка власною творчою працею створила твір.

2.2. **Твір** – результат інтелектуальної (в тому числі наукової, навчально-методичної, творчої) діяльності автора чи колективу авторів, зафіксований на паперовому або електронному носії (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, дисертація, автореферат дисертації, дипломна, магістерська, курсова робота, есе, реферат тощо).

2.3. **Академічна доброчесність** – сукупність етичних принципів і встановлених законом правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу в ході навчання, викладання та здійснення наукової діяльності для забезпечення довіри до результатів освіти та наукових досліджень.

2.4. **Академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) результатів чужих наукових, творчих, навчально-методичних робіт під власним ім'ям без зазначення авторства, а також відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідних посилань на джерело.

2.5. **Самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих результатів досліджень, як нових наукових результатів без відповідних посилань на попередні публікації.

2.6. **Цитата** – відносно короткий фрагмент з опублікованого твору (у друкованій або електронній формі), який використовується іншою особою у власному творі з обов'язковим зазначенням автора та джерела цитування, з метою пояснення або підтвердження власних тверджень.

2.7. **Оприлюднення твору** – дія, яка вперше робить твір доступним для необмеженого кола осіб (публікація у друкованому чи електронному вигляді, розміщення в репозитарії, на веб-сторінці університету, у фахових виданнях тощо).

2.8. **Оригінальність твору** – кількісний показник (у %), який характеризує співвідношення авторського тексту, що не має текстових збігів із іншими публікаціями, до загального обсягу тексту твору.

2.9. **Запозичення (текстові збіги)** – фрагменти тексту твору, які дослівно або з незначними змінами відтворюють тексти інших авторів, або власні раніше опубліковані тексти.

2.10. **Парафраз** – переказ чужих думок, ідей або текстів своїми словами зі збереженням суті, без належного оформлення цитування і посилання на джерело.

2.11. **Компіляція** – створення тексту шляхом запозичення та поєднання фрагментів творів інших авторів без поглибленого самостійного дослідження та без достатньої авторської інтерпретації матеріалу.

2.12. **Фальсифікація** – свідоме викривлення інформації або модифікація вже наявних даних, результатів дослідження з метою отримання бажаних результатів.

2.13. **Фабрикація** – вигадкування, підробка даних чи фактів, що використовуються в освітньому або науковому процесі.

2.14. **Експертний висновок** – офіційний документ, що фіксує результати перевірки твору на наявність академічного плагіату та визначає рівень оригінальності перевіреного твору.

3. ПЕРЕЛІК РОБІТ ТА ПРОЦЕДУРИ ПЕРЕВІРКИ ЇХ НА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

3.1. Обов'язковій перевірці на академічний плагіат підлягають:

- твори, створені здобувачами вищої освіти: кваліфікаційні (дипломні) роботи (проекти), курсові роботи, статті, тези доповідей;
- науково-методичні праці, авторами яких є педагогічні та науково-педагогічні працівники Університету: підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки, монографії, а також дистанційні курси тощо;
- твори, такі як рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів) Університету;
- твори, такі як дисертаційні роботи і автореферати.

3.2. В Університеті діє принцип нульової толерантності до академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації. Будь-який виявлений факт таких порушень є неприпустимим та тягне за собою відмову у допуску твору до подальшого розгляду, захисту або оприлюднення, а також інші заходи, відповідно до чинного законодавства та Кодексу академічної доброчесності Уманського національного університету.

3.3. В тексті, що допускається до захисту, друку тощо, не повинно бути академічного плагіату, компіляції, фальсифікації або фабрикації. Будь-яка робота, у якій встановлено факт академічного плагіату, автоматично

відхиляється від подальшого розгляду без права повторного подання в поточному процедурному циклі, незалежно від його обсягу.

3.4. Кількісним критерієм оцінювання оригінальності текстів є показник відсотка оригінального авторського тексту, визначений автоматичною системою перевірки. В Університеті для різних текстових робіт можуть встановлюватися гранично допустимі мінімальні рівні оригінальності (у методичних вказівках по написанню кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів), курсових робіт; у вимогах журналів; у вимогах оргкомітету тощо), після зниження яких робота автоматично відхиляється від проходження подальших процедур.

3.5. Текстові запозичення у перевірених роботах визнаються допустимими (правомірними), якщо вони:

- є загальновживаними термінами, усталеними виразами, або мовними конструкціями, характерними для відповідної галузі знань;
- є власними назвами (іменами, назвами установ, організацій, проектів, джерел чи творів, які є предметом дослідження);
- представлені у вигляді належним чином оформлених цитат, або бібліографічних посилань;
- є елементами самоцитування з відповідним оформленням посилань на власні попередні праці.

3.6. При ухваленні остаточного рішення про допуск роботи до оприлюднення, публікації чи захисту враховується специфіка конкретного виду роботи (стаття, монографія, дисертація, кваліфікаційна (дипломна) робота (проект) тощо), галузь знань та спеціальність.

3.7. Перевірка робіт на наявність академічного плагіату проводиться перед поданням матеріалів:

- на розгляд комісії із захисту (курсів роботи);
- засідання кафедри/кафедр з попереднього захисту кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) та дисертаційних досліджень;
- редакційних колегій (статті та інші матеріали, що подаються до наукових журналів Університету);
- оргкомітетів (статті, тези доповідей тощо);
- науково-методичних комісій факультетів та науково-методичної ради Університету (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, методичні вказівки, монографії, а також дистанційні курси тощо).

3.8. Для цього:

- представник кафедри (для творів, створених здобувачами вищої освіти: кваліфікаційні (дипломні) роботи (проекти), курсові роботи);
- автор (або авторський колектив) (для дисертаційних робіт і авторефератів, підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, методичних вказівок, монографій, а також дистанційних курсів тощо);
- технічний секретар наукового журналу Університету чи секретар оргкомітету заходу наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів);

не пізніше ніж за 10 робочих днів до дати оприлюднення твору (захисту чи подання до друку) повинен надати електронну версію роботи у відділ моніторингу якості освіти.

Фахівці відділу моніторингу якості освіти проводять перевірку відповідного твору на текстові збіги та передають відповідній особі звіт подібності, сформований спеціалізованою програмою перевірки.

3.9. Процедура розгляду результатів перевірки:

3.9.1. Первинна оцінка відділом моніторингу якості освіти. Здійснюється технічна перевірка відповідного твору на текстові збіги і матеріали передаються відповідній особі.

3.9.2. Якщо показник оригінальності нижчий за встановлений мінімальний рівень для цього виду роботи – робота автоматично відхиляється і повертається автору для доопрацювання. Якщо показник відповідає мінімальному рівню або перевищує його, робота передається далі за процедурою.

3.9.3. Фіксація рішень.

Для кваліфікаційних, курсових, дисертаційних робіт – рішення про відсутність академічного плагіату оформлюється протоколом засідання кафедри або екзаменаційної комісії.

Для наукових статей, тез, монографій – рішення фіксується протоколом редакційної колегії або головним редактором журналу.

Для навчальних видань і методичних матеріалів – протоколом науково-методичної комісії факультету або науково-методичної ради.

Для матеріалів конференцій і семінарів – протоколом оргкомітету.

3.10. Перевірка наукових, кваліфікаційних та інших робіт на наявності текстових збігів здійснюється із застосуванням спеціалізованих програмних засобів, які використовуються в Університеті на підставі укладених договорів чи інших правових підстав.

3.11. У разі незгоди з висновками перевірки на наявність академічного плагіату автори мають право оскаржити результати у формі апеляції.

Апеляція подається на ім'я ректора (для наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів) або на ім'я декана факультету (для здобувачів) не пізніше наступного робочого дня після отримання результатів перевірки. Для розгляду апеляції за розпорядженням ректора (декана) створюється спеціальна комісія, яка зобов'язана розглянути апеляційну заяву протягом двох робочих днів з моменту її створення. До складу комісії, що розглядає апеляцію студентів, обов'язково включається представник студентського самоврядування. Про дату, місце та час засідання апеляційної комісії заявник повідомляється через доступні засоби комунікації не пізніше ніж за 24 години до його проведення. У разі відсутності заявника на засіданні без поважних причин апеляційна заява не розглядається. За результатами роботи комісії оформлюється остаточний експертний висновок (Додаток 1), який підписують голова комісії, всі її члени та особа, яка подала апеляцію.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ (АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ)

5.1. У разі встановлення наявності академічного плагіату в роботі, або визначення показника оригінальності твору як неприйняттого, такий твір не допускається до захисту, оприлюднення, або рекомендування до друку.

5.2. У випадку, коли роботи здобувачів вищої освіти не мають гранично визначений для відповідного виду роботи показник оригінальності, такі роботи не можуть бути допущені до захисту і повинні бути повернені авторам для доопрацювання.

5.3. Відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності, зокрема за академічний плагіат в уже оприлюднених роботах, настає відповідно до вимог Кодексу академічної доброчесності Уманського національного університету та чинного законодавства України.

5.4. За порушення правил та норм академічної доброчесності (академічний плагіат) педагогічні і науково-педагогічні працівники можуть бути притягнуті до таких видів відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні, або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи обіймати визначені законом посади;
- догана;
- недопущення до участі у конкурсі на заміщення вакантної посади;
- позбавлення на певний трок премій та надбавок, інших заохочень, визначених чинним трудовим законодавством, Колективним договором, внутрішніми нормативними документами.

5.5. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі вищої освіти притягуються до таких основних видів відповідальності:

- скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації;
- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування з Університету.

5.6. За дії (бездіяльність), що Законом України «Про освіту» визнані порушенням академічної доброчесності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності з підстав та в порядку, визначених законом.

Експертний висновок апеляційної комісії

Комісія розглянула _____ *(вид і назва роботи)* _____, автора (ів)

_____ ,
врахувала приведені заявником аргументи на захист своєї роботи та прийняла
рішення: *(вказати подальшу дію щодо роботи: допускається до друку чи захисту; не допускається до друку чи захисту).*

Голова апеляційної комісії:

Члени комісії:

Заявник:

_____ ПІБ

_____ ПІБ

_____ ПІБ

_____ ПІБ

_____ ПІБ

дата